

Різноманіття нашої планети

(Повнотекстова віртуальна довідка до Міжнародного дня корінних народів світу)

(відділ наукової інформації та бібліографії)

Кожного року 9 серпня цей день відзначається як унікальна можливість вшанувати та підтримати права, культуру, традиції і спадщину корінних народів, які проживають у різних куточках світу.

Міжнародний день корінних народів світу був офіційно встановлений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 23 грудня 1994 року № A/RES/49/214. Цей день призначено для підвищення уваги до проблем та викликів, з якими стикаються корінні народи, а також для визнання їхнього внеску у різноманітні аспекти суспільства.

Корінні народи – це групи людей, які населяють певні території і проживають там з давніх-давен, зберігаючи свою унікальну культуру, мову, традиції та спосіб життя. Вони мають особливий зв'язок з природою та визначні знання про традиційні методи господарювання та лікування. Корінні народи, як правило, складають меншість у структурі населення країни. На відміну від національної меншини не мають етнічно спорідненого державного утворення, тобто не мають власної держави. Суттєвою характеристикою корінних народів є також і те, що вони, незалежно від правового стану, зберігають деякі або всі свої соціальні, економічні, культурні і політичні інститути. Обов'язковою ознакою приналежності до корінних народів є самоусвідомлення самих народів як корінних на цій території.

За оцінками ООН, корінні народи нині складають близько 370 мільйонів осіб та проживають в більш ніж 70 країнах. У світі існує не менше 5000 різних груп корінних народів, що представляють різні культури існуючого різноманіття нашої планети. Вони є носіями більш ніж 4000 різних мов з 6700 відомих на сьогодні. Більшість цих мов наразі перебувають під загрозою зникнення. Хоча корінні народи становлять лише 5 % населення Землі, на їхню частку припадає 15 % найбільш бідного населення планети. Адже вони продовжують стикатися з безліччю проблем, їхні права нерідко порушуються. Міжнародний документ – Декларацію, яка підтверджує права корінного населення, було прийнято у 2008 році. Вона встановлює стандарти, покликані забезпечити виживання корінних народів та збереження їх звичаїв.

Метою відзначення Міжнародного дня корінних народів світу є:

- підвищення глобальної уваги до потреб і прав корінних народів;

- підтримка збереження, розвитку та просування їхніх мов, культур, традицій та спадщини;
- впровадження заходів для захисту корінних народів від дискримінації, насильства та зловживання;
- сприяння партнерству та співпраці з корінними народами для досягнення сталого розвитку та збереження біорізноманіття.

Україна також є батьківщиною корінних народів, зокрема кримських татар, караїмів та кримчаків. Всі вони мають давню героїчну та водночас трагічну історію. За період депортації 1944 року та перші роки заслання кримськотатарський народ втратив 46,2 % від своєї чисельності. Окупація Криму в 1783 році Російською імперією призвела до майже повної асиміляції караїмів (наприкінці ХХ століття загальна чисельність представників цього етносу не перевищувала 800 осіб). Після окупації Криму німцями, восени 1941 року, велика частина кримчаків, що проживала на півострові була розстріляна, народ втратив до 80 % від своєї загальної чисельності.

Збереження та підтримка культурних особливостей корінних народів України є важливим завданням, яке стоїть перед українським суспільством. Вивчення їхньої культури та спадщини є ключовим для збагачення нашого культурного доробку та сприяння розвитку культурного плюралізму.

01 липня 2021 року Президент України В. Зеленський підписав Закон «Про корінні народи України» № 1616-IX. Документ спрямований на максимальний захист культурних, інформаційних та інших прав корінних народів, надання їм механізмів та інструментів роботи з українською державою. Зокрема, визнаються представницькі органи корінних народів.

Міжнародний день корінних народів світу – це ще одна можливість для того щоб віддати належне всім оригінальним культурам й всім корінним народам, які є невід’ємною частиною великої української родини та подякувати їх представникам за вагомий внесок в розбудову української держави та розвиток її громадянського суспільства.

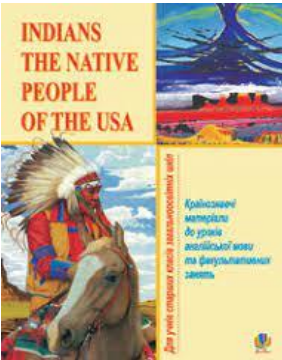
(Матеріали взято із ресурсів: <https://dn.gov.ua/news/sogodni-v-ukrayini-vidznachayut-mizhnarodnij-den-korinnih-narodiv-svitu>;
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8> .

Бібліотека запрошує приєднатися до ініціативи з відзначення Корінних Народів України. Знайомтесь з їхньою культурою, спадщиною та традиціями, сприяйте розумінню та повазі до наших корінних народів. Разом ми можемо побудувати толерантне та різноманітне суспільство, що поважає та дбає про всі свої культурні багатства. Пропонуємо вашій увазі різноманітні ресурси, присвячені корінним народам України. Ви можете знайти цікаві книги, статті, дослідження та інші матеріали, що розкривають історію, культуру, мову, традиції та спадщину корінних народів нашої країни.

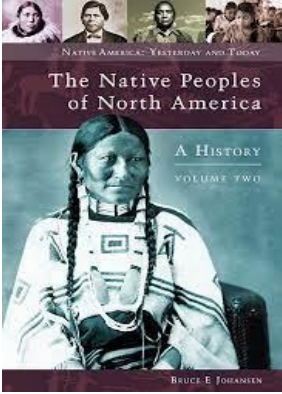
Список рекомендованих джерел:

1. Гульнара Абдулаєва
КРИМСЬКІ ТАТАРИ:
від етногенезу до державності

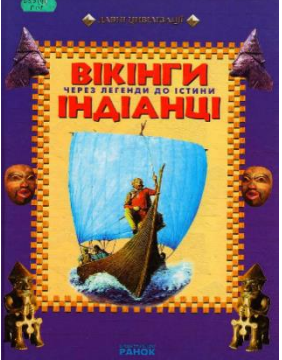
A45613
94(=512.19)
A13

Абдулаєва Г. Кримські татари: від етногенезу до державності. – Київ, 2021. – 408 с. – (Державна програма – 2021).
2. **INDIANS
THE NATIVE
PEOPLE
OF THE USA**

A35612
81.432.1
Г15

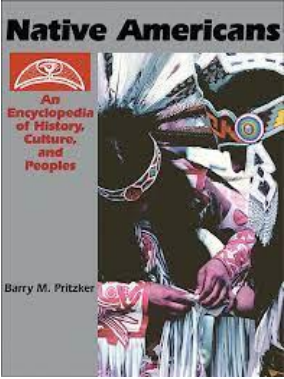
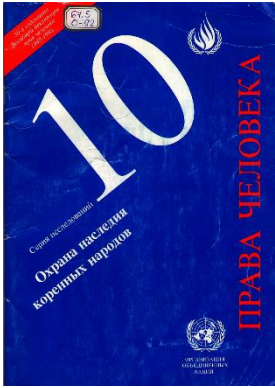
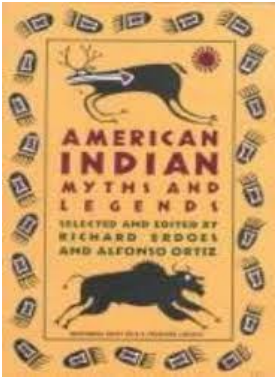
Галабура О. В. Indians – the Native People of the USA : [Індіанці США]. – Тернопіль, 2009. – 40 р.
3. **The Native Peoples
of North America**
A HISTORY
VOLUME TWO
BRUCE E. JOHANSEN

63.3
J74

Johansen Bruce. The Native Peoples of North America : a history : [Корінні народи Америки]. – New Brunswick ; New Jersey ; London : Rutgers University Press, 2007. – 488 р.
4. **ВІКІНГИ
ЧЕРЕЗ ЛЕГЕНДИ ДО ІСТИНИ
ІНДІАНЦІ**
РАНОК

V3555
63.3(41)
Г14

Гай Джон. Кризь легенди до істини : [Індіанці – корінний народ Північної Америки]. – Харків, 2003. – 64 с.

5. 63.5(7СПО)
P961 **Pritzker Barry.** A Native American Encyclopedia. History, Culture, and Peoples: encyclopedia : [Індіанці Америки]. – New York : Oxford University Press, 2000. – 592 p.
6. В1835
67.5
О-92 **Охрана наследия коренных народов / Упр. Верхов. Комиссара ООН по правам человека ; председ. Э.-И. Даес.** – Нью-Йорк ; Женева : ООН, 1997. – 67 с.
7. 82(7СПО)
A512 **American Indian : myths and legends:** [Індіанці Північної Америки]. – New York : Pantheon Books, 1984. – 528 p.
8. A45613
94(=512.19)
A13 **Абдулаєва Г.** Караїми // Кримські татари: від етногенезу до державності. – Київ, 2021. – С. 301-313.
9. A45613
94(=512.19)
A13 **Абдулаєва Г.** Кримчаки // Кримські татари: від етногенезу до державності. – Київ : Гамазин, 2021. – С. 314-326.
10. A45613
94(=512.19)
A13 **Абдулаєва Г.** Кримське християнство – надбання кримських татар. Уруми // Кримські татари: від етногенезу до державності. – Київ, 2021. – С. 272-271.

11. B6321 Удовік С. Л. Народи України // Україна. Історія
94(477) великої Держави. – Київ, 2021. – С .77-90.
У 31
12. Б49991 Кульчицький С. В. Довгий шлях на Батьківщину:
94(477.75) доля депортованого народу в СРСР // Кримський вузол /
К90 С. В. Кульчицький, Л. Якубова. – Київ, 2018. – С. 263-
300.
13. А42965 Рибак І. В. Кримсько-татарський народ:
94(47+57) дискримінація, еміграція, спроба національного
Р49 відродження // Російська імперія: поліетнічність,
територіальне розширення, занепад та розпад. –
Кам'янець-Подільський, 2017. – С. 46-47.
14. А42513-3 Русначенко А. Голокост, геноцид кримчаків і
94(477) циган // Нариси новітньої історії України. – Київ, 2015.
Р88 – Кн. 3. – С. 123-134.
15. М788-5 Корінні народи // Юридична енциклопедія : у 6 т.
67 – Київ, 2001. – Т. 3. – С. 355-358.
Ю70

***

16. **Кримський І.** Перемога у Царині захисту культурної спадщини Криму : [Архітектурні надбаня караїмів] // Культура і життя. – 2021. – № 1/2. – С. 2-8.

17. **Тищенко-Монастирська О. О.** Орфографічні особливості кримчацького рукопису джонк та писемна традиція кримчаків // Мовознавство. – 2020. – № 6. – С. 22-31.

18. **Борисенко М. В.** Рух за права корінних народів: світовий досвід та український контекст // Народна творчість та етнологія. – 2019. – № 1. – С. 50-62.

***

19. **Про корінні народи України.** Закон України від 1.07.2021 № 1616-IX [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20210728190502/https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-IX#Text>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023

20. **Міжнародний день корінних народів світу 9 серпня** [Електронний ресурс] // United Nations. Ласкаво просимо до ООН. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://www.un.org/en/observances/indigenous-day>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

21. **Декларація** Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів [Електронний ресурс] : Прийнята резолюцією 61/295 Генеральної Асамблеї від 13 вересня 2007 року // Добро пожаловать в ООН. Это ваш мир! – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156#Text. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

22. **Конвенція** про корінні народи і народи, що ведуть племінний спосіб життя в незалежних країнах [Електронний ресурс] : (Конвенція ООН № 169) [Електронний ресурс] // Internet Archive. – Електрон. текст. дані. – 1989. – Режим доступу:

<https://web.archive.org/web/20100629012811/http://www.ilo.org/ilolex/russian/docs/conv169.htm>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

C169 – Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169) = Конвенція про корінні народи і народи, що ведуть племінний спосіб життя в незалежних країнах [Електронний ресурс] // International Labour Organisation. – Електрон. текст. дані. – 1989. – Режим доступу:

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

23. **Денисов В. Н.** Корінних народів права [Електронний ресурс] // Енциклопедія міжнародного права : у 3 т. – Електрон. версія друк. вид. – Київ, 2017. – Т. 2. – С. 796–799. – Режим доступу: <https://archive.org/details/enmzpr02/page/796/mode/1up?view=theater>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

24. **Нагорна Л.** Корінні народи [Електронний ресурс] // Політична енциклопедія. – Електрон. версія друк. вид. – Київ, 2011. – С. 367. – Режим доступу: <https://archive.org/details/Politychna/page/n367/mode/1up?view=theater>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

25. **Про корінні народи України.** Закон України від 1.07.2021 № 1616-IX [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20210728190502/https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-IX#Text>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

26. **Патрієєва Н.** Корінні народи України: захистити права і зберегти культуру [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – Електрон. текст. дані. – 2018. – 9 серп. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29420685.html>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.

27. **Лопушинський І. П.** Проблема корінних народів в Україні: державна політика щодо законодавчого врегулювання питання [Електронний ресурс] // Публічне управління: теорія та практика : Збірник наукових праць. – Електрон. версія друк. вид. – Харків, 2011. – Вип. 3(7). – С. 74-79. – Режим доступу: <https://archive.org/details/knar04/mode/1up?view=theater>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 06.08.2023.